

Ecós de Montpeller

Cèsar Blanché

BioC-GReB, Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona, Av. Joan XXIII s/n, 08028 Barcelona. cesarblanche@ub.edu

Publicat *on-line*: 26 de juny de 2016

Els propassats 6-11 de juny va tenir lloc a Montpeller el XV Col·loqui OPTIMA. A continuació us oferim una petita crònica i algunes reflexions sobre l'actualitat de la recerca en biologia de la conservació de plantes i les perspectives de futur que s'hi albiren, en relació a la situació al nostre país.

Montpeller és una ciutat molt semblant a Barcelona, en moltes coses (el clima, els arbres del carrer –plàtans-, la vegetació, la flora –desenes d'espècies amb epítets *monspeliensis* o *monspessulanus* o *monspeliaca*, o similars-, els reis –Jaume I- o la història de la ciència – des dels temps de Ramon Llull i d'Arnau de Vilanova, passant per la vinculació de la família Salvador des del s. XVII, fins a l'actual universitat, amb més de 40.000 estudiants-). També és una ciutat amb una tradició científica recent molt vinculada als investigadors catalans (l'escola fitosociològica de Zürich-Montpellier a través de **Josias Braun-Blanquet**, el jardí botànic i un **herbari –MPU-** que ha estat visitat continuadament per taxònoms catalans interessats en la flora de l'Àfrica del Nord).

Una bona colla de botànics dels centres de Barcelona hem anat passant per Montpeller en els darrers vint-i-cinc o trenta anys i és un indret de referència i de relació amb els recordats membres de l'herbari (Mademoiselle Bertrand o Monsieur Granel de Solignac), o més recentment, els doctors Peter Andreas Schäfer o Joël Mathez. Vull dir que, durant molts anys, des de Barcelona, les institucions botàniques de Montpeller han estat un focus d'atenció, de cooperació, de mestratge i de vinculació amb la botànica francesa i, des d'aquí, amb l'europea en general.

OPTIMA 2016: Els organitzadors.

Amb el mateix esperit vam assistir al XV Col·loqui de la societat científica OPTIMA, des de fa dècades orientada a l'estudi de la botànica mediterrània, celebrat a Montpeller, una ciutat ja força transformada en la trama urbana (nou tramvia, mutació a una estructura comercial cada cop més globalitzada, impacte del turisme i de la immigració, també en això ens assemblen...).

Sorprenentment, aquest congrés no era organitzat principalment per la Universitat de Montpeller, sinó que tenia com a promotors i patrocinadors més importants **Tela Botanica** i el **Conservatoire Botanique National Méditerranéen de Porquerolles**. [Tela Botanica](#) és una associació de la societat civil (una ONG nascuda a l'empara de la Llei francesa de 1901) que ha creat una xarxa de botànica francòfona amb més de 30.000 inscrits) i el [Conservatoire](#) és un ens col·laborador de l'administració francesa que s'ocupa del seguiment, l'inventari i la conservació de flora en un marc regionalitzat (el de Porquerolles cobreix la zona mediterrània, Catalunya Nord inclosa, vegeu a sota, Fig. 1)

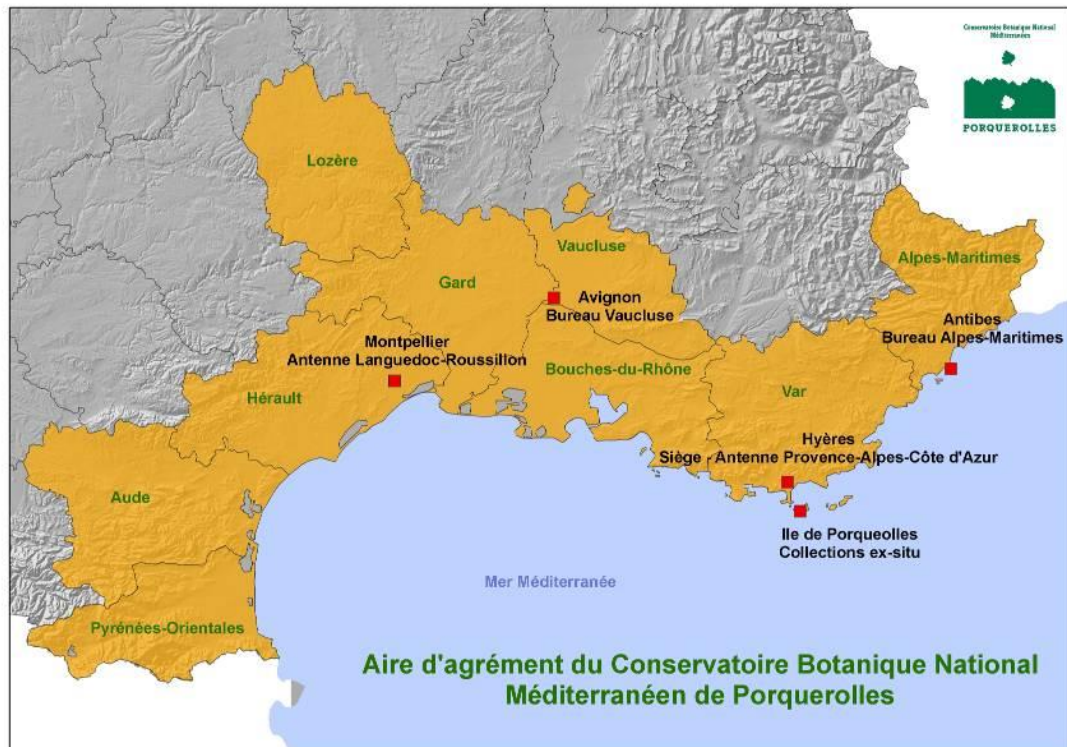

Figura 1.- Cobertura territorial del Conservatoire Botanique de Porquerolles (Imatge: [CBNMP](#))

El paper de la universitat en el congrés ha estat clau en termes de tradició científica, cessió de locals, etc., però el rol de promotors importants ha estat d'una ONG i de la part de l'administració francesa dedicada a la conservació. Primer motiu de preocupació: mentre que a França l'administració de conservació de flora impulsa i promou un congrés de botànica (on la conservació té un paper fonamental al programa, però hi ha moltes més sessions de fitotaxonomia general, i donant, per tant, suport a la recerca científica genèrica), a Catalunya, l'administració de conservació de flora suspèn un congrés ja anunciat (oficialment per manca de pressupost, aplaçat per a després de l'estiu), les IV Jornades de Conservació de Flora ([enllaç](#)).

Inauguració polèmica

La sessió inaugural, teòricament protocol·lària, com sempre en aquests casos, va ser també una sorpresa.

En acabar els parlaments de benvinguda i de protocol estàndards, es van aixecar mans entre el públic per fer preguntes (a tots els congressos que he anat a la meua vida, ho no havia vist mai, això). I ben comprometedores, per cert, tant al rector de la universitat com a la representant de l'ajuntament, sobre la manca de suport econòmic a l'herbari i al jardí botànic. La situació, tensa, davant d'un

auditori teòricament preparat per al lluïment dels organitzadors, va posar davant de 230 botànics de 25 països les clares conseqüències de la gestió de la crisi econòmica sobre les institucions universitàries en un dels països importants del sud d'Europa; el propi rector va acabar derivant a instàncies superiors: "la meva obligació és garantir l'ensenyament que tinc encarregat, de 43.000 estudiants cada dia, amb el pressupost que tinc" i, per a la resta, "aneu a veure el ministre"! I la representant del consistori, es va afanyar a declarar que el jardí no era municipal, sinó de la universitat!. Esperem que la situació vagi a millor, i que amb motiu del congrés s'hagin accelerat algunes decisions, però la [campanya de recollida de signatures de fa uns mesos per salvar el jardí botànic](#) o el tancament "temporal" de l'herbari fins a nova ordre (per motius de "seguretat"), no deixen entreveure precisament un futur estel·lar dels equipaments científics de la botànica montpellerina. Les retallades també han fet estralls, doncs, allà, i sí aquí ens podem plànyer de les fusions per reestructuració de departaments o facultats, a Montpeller són les universitats les que s'han fusionat (fusió de les universitats Montpellier 1 i Montpellier 2, el passat gener de 2015).

Figura 2. Mesa presidencial de la sessió inaugural del XV Simposi OPTIMA. D'esquerra a dreta: Daniel Mathieu (Tela Botànica), Rector-President de la Universitat de Montpeller, Regidora de Parcs i Jardins de la Ville de Montpeller, Joël Mathez, Universitat de Montpeller) (Foto: C. Blanché)

Sessions de Conservació de flora

Potser per la identitat dels patrocinadors, potser per la dinàmica dels participants, potser per la rellevància i la qualitat de la producció científica, la veritat és que la presència de temes de conservació ([enllaç al programa](#)) va ser molt rellevant, la vegada que ho és més, al congrés més important de la botànica mediterrània. El programa va incloure 7 sessions (de 18) explícites sobre conservació:

- S3- Conservació de la biodiversitat vegetal a França. Aproximacions in situ
- S5- L'evolució del paper dels jardins botànics a la Mediterrània
- S6- Biogeografia i conservació de la flora de les petites illes de la Mediterrània
- S8- Conservació ex situ de la biodiversitat vegetal a la França mediterrània
- S12- Flora de la regió irano-turaniana: biogeografia i conservació
- S14- Impacte del foc a la vegetació mediterrània
- S17 - Espècies exòtiques invasores a la regió mediterrània

a més de la presència de continguts de BCP en diversos altres simposis (molses, líquens, biodiversitat urbana etc.), així com a la sessió de pòsters o en workshops oberts com ara els de Llistes Vermelles UICN i treball en IPAs.

Figura 3.- Inauguració de la sessió 5 (Paper dels Jardins Botànics a la Mediterrània), moderada per V. Heywood (E) i F.M. Raimondo (D) (Foto C. Blanché)

De les diverses sessions i conferències d'interès en BCP en destacarem només dues. Una, a càrrec de **Pierre-Olivier Cheptou**, on s'analitza l'evolució contemporània del material vegetal emmagatzemat als jardins botànics (Llibre de resums: 50) : des dels canvis reproductius (per reducció de la longitud d'estil/estigma) en només 5 generacions de conreu en jardí (5 anys si són anuals!), fins als canvis en la mida i nombre de capítols en el blauet (*Cyanus segetum* = *Centaurea cyanus*) de grans recol·lectades amb 20 anys de diferència. Les revelacions de Cheptou s'afegeixen a les alertes presentades per **J.A. Rosselló** a les III Jornades Catalanes de Conservació de Flora (Lleida, 2012, [Llibre de resums: 69](#)), en el sentit que la teòrica preservació neutral de les col·leccions *ex situ* no ho és en absolut, i que es produeixen canvis prou rellevants com per incrementar la recerca en aquest àmbit abans de creure sense evidència científica en la confiança cega en aquest instrument de conservació, amb un risc important que cal avaluar abans d'iniciar processos de reintroducció.

L'altra, de **Serge Muller** (Llibre de resums: 27), que va resumir un volum importantíssim d'experiències de translocació a França: la llei autoritza la "suspensió temporal" de la protecció d'una espècie per permetre determinades obres o afectacions de l'hàbitat, a canvi de la translocació (per a la salvaguarda) de les poblacions afectades. Desenes d'espècies transferides, des de casos d'uns pocs individus fins a translocacions múltiples d'hàbitats sencers (més de 30.000 individus translocats) han generat una experiència monumental, de la qual s'extreuen diverses lliçons, la primera de les quals és l'èxit irregular d'aquestes iniciatives.

El paper dels botànics afeccionats

Una realitat que no es pot defugir per més temps és la decreixent participació del paper dels científics professionals de la botànica en la catalogació i seguiment de la flora mediterrània (concentrats en l'obtenció de resultats publicats que atorguen punts necessaris per a la promoció i el manteniment en places a universitats i centres de recerca), mentre que es dispara el paper de societats científiques, associacions civils, ONGs, voluntaris i afeccionats. Aquesta realitat té, com tot, diverses facetes i valoracions, però no és pas poc rellevant la pèrdua d'especialistes en els grups taxonòmics de la flora que existeixen al sistema de recerca públic del nostre país (i que el capítol 1 de l'[Estratègia ECCF](#) ja alertava fa uns anys) i que hem vist reproduït a diversos altres països mediterranis.

Concretament, un simposi es va dedicar en exclusiva a aquesta qüestió (S13- Paper de les xarxes de botànics amateurs a la regió mediterrània), on es van presentar iniciatives com Acta Plantarum, Flora Catalana, projecte Wikiplantbase, Tela Botanica, projecte SINP o l'extensió de Tela Botanica a Algèria i Tunísia. El desenvolupament de sistemes de reconeixement d'espècies via App de mòbils, la

publicació de llibres, claus, flores o l'organització de jornades, guiatges, etc., es van presentar en diversos pòsters i estands complementaris del congrés.

Figura 4.- Participants al XV Congrés d'OPTIMA (Foto: [Tela Botànica](#))

Projectes interessants

Potser els programes de recerca amb més profund contingut científic i grau de novetat han estat els presentats als simposis sobre filogeografia i sobre PIM. Aquest darrer ([PIM=petites illes del Mediterrani](#)), és una iniciativa transnacional i multisectorial, dedicada a les petites illes i illots, constituïdes en refugis per a espècies en perill d'extinció que persegueix l'estudi i la gestió d'aquests espais, coordinada pel *Conservatoire* francès del litoral (amb participació de les administracions dels Països Catalans)

En resum, Montpellier ha estat un cop més capital de la botànica mediterrània i el nostre grup de recerc BioC ha tingut també ocasió de ser-hi present ([vegeu notícia BioC](#)).

Editat per: Alba Pau

Citació recomanada: Blanché, C. 2016. *E-Opinió núm. 37: Ecos de Montpellier*. Portal de Biologia de la Conservació de plantes. Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona. URI: <http://hdl.handle.net/2445/122552>

Aquesta obra està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya de Creative Commons](#)

